

Marts 2011

Notat vedr. forebyggelse af selvmordsforsøg via indførelse af pakningsbegrænsninger

Baggrund

I mere end 10 år har GlaxoSmithKline (GSK) beklaget, at et stigende antal fortrinsvis unge piger misbruger svage smertestillende midler – herunder Panodil i selvmords- og selvmordsforsøgsøjemed. Den negative mediedækning af problemet har været til skade for Panodils omdømme og som en konsekvens heraf, har GSK gennem en længere årrække plæderet for, at der indføres pakningsbegrænsninger, således at de meget store lægemiddelpakninger fjernes fra de almindelige husholdninger. Dette synspunkt står GSK ikke alene med.

Hepatologer, psykiatere, psykologer samt Apotekerforeningen har ved adskillige lejligheder tilkendegivet, at de finder pakningsbegrænsninger nødvendige og kan dokumentere en effekt af en sådan regulering. Til trods herfor har Lægemiddelstyrelsen og skiftende Sundhedsministre fra skiftende regeringer i mere end 10 år stædigt nægtet at gribe ind over for problemet.

Problemets omfang

- Blandt piger i alderen 12-20 år steg antallet af selvmordsforsøg med smertestillende håndkøbsmedicin med ca. 367 procent mellem 1997 og 2010 fra 114 til 419 tilfælde. Alene mellem 2007 og 2010 er antallet af selvmordsforsøg i denne aldersgruppe steget fra 320 til 419 tilfælde.
- Det samlede antal selvmordsforsøg med acetylsalicylsyre eller paracetamol steg fra 482 i 1997 til 1075 i 2010. Det er en stigning på 223 procent.
- Det totale antal forgiftninger med smertestillende håndkøbsmedicin steg fra 1011 tilfælde i 1997 til 2989 tilfælde i 2010. En stigning på ca. 296 procent.
- Der er en betydelig diskrepans mellem antallet af registrerede selvmordsforsøg med smertestillende håndkøbsmedicin og antallet af forgiftninger, hvorfor der er grund til at antage, at næsten alle de indberettede forgiftninger reelt er selvmordsforsøg jf. WHO's definition på selvmord.
- Det akkumulerede antal forgiftninger med smertestillende håndkøbsmedicin (registeret som både forgiftninger og forgiftning ved selvmordsforsøg) var i 1997 1493. I 2010 var tallet steget til 4073, hvilket er en stigning på ca. 273 procent. 4073 forgiftninger svarer til, at mere end 11 personer dagligt året rundt må behandles på hospital eller skadestue som følge af en forgiftning med smertestillende håndkøbsmedicin.
- De fleste, der forgifter sig er yngre mennesker. I 2010 blev "kun" 133 af de 1075 selvmordsforsøg med smertestillende håndkøbsmedicin registeret hos personer på 51 år eller derover.

- En uofficiel opgørelse foretaget på Bispebjerg Hospital viser, at hovedparten af dem, der har forsøgt at begå selvmord med smertestillende håndkøbsmedicin, har taget tabletterne fra en stor pakning med 100 eller 300 stk.

Årsager

Selvom forgiftningsproblemerne er blevet stadigt større, er der ikke én entydig videnskabelig forklaring på hvorfor. Eksperterne er dog enige om:

- At selvmordsforsøg med smertestillende håndkøbsmedicin er blevet en handling rigtig mange unge kender til
- At selvforgiftning i reglen er et "råb om hjælp" mere end et forsøg på at afslutte livet
- At selvmordsforsøgene hos især de unge piger skyldes lavt selvværd, utilstrækkelighed, psykisk stress, utryghed og generel mistroivsel
- At ét selvmordsforsøg medfører en øget risiko for fremtidige selvmordsforsøg

Løsning - pakningsbegrænsninger

Unge trivselsproblemer er en udfordring for såvel familien, skolen som samfundet som helhed. Det vil, som også foreslået politisk, være relevant med en dybere videnskabelig undersøgelse af de bagvedliggende årsager til, at så mange unge kaster sig ud i et selvmordsforsøg. Vi ved imidlertid allerede en del om de unges adfærd – herunder, at deres beslutning om selvmordsforsøg ofte er meget spontan. De tænker over det i mindre end en time, inden de skrider til handling (*O'Connor & Rasmussen, British Journal of Psychiatry, 2009, vol. 194 p. 68*).

På denne baggrund og med afsæt i de konkrete erfaringer, man har høstet i en række andre europæiske lande, er det muligt at pege på en række indsatsmuligheder, der hurtigt kan reducere antallet af selvmordsforsøg parallelt med, at der mere langsigtet sættes ind mod de unges grundlæggende trivselsproblemer.

Der findes dokumentation for, at indførelse af pakningsbegrænsninger efter f.eks. tysk, svensk og engelsk forbillede kan reducere antallet af forgiftninger samt begrænse forgiftningernes styrke. Erfaringerne fra England (*Hawton et al. 2004*), hvor man indførte pakningsbegrænsninger i 1998 viser bl.a.:

- At antallet af lever transplantationer efter forgiftning fald med 66 procent
- At antallet af alvorlige forgiftninger blev reduceret med henholdsvis 20 procent for paracetamol og med 39 procents for acetylsalicylsyres vedkommende i de første tre år efter indførelsen af pakningsbegrænsninger

- At antallet af dødsfald som følge af paracetamol- og acetylsalicylsyreforgiftninger faldt med henholdsvis 21 og 48 procent
- At pakningsbegrænsningerne ikke har medført, at de unge tyer til andre mere fatale selvmordsmetoder

Udlandet

Danmark er et af de eneste lande i Europa, hvor man uden nogen form for restriktioner kan få udleveret pakninger med op til 300 stk. smertestillende tabletter i håndkøb. I Danmark udleveres ca. 90 procent af den smertestillende håndkøbsmedicin i store pakninger.

Paracetamol i håndkøb udleveres i nedenstående pakningsstørrelser fra europæiske apoteker. I de fleste lande udleveres desuden mindre pakninger i detailhandelen, som det også er tilfældet i Danmark.

Frankrig: 16 stk.

Irland: 24 stk.

UK: 32 stk.

Norge: 20 stk.

Sverige: 20 stk.

Tyskland: 20 stk.

Hvorfor modsætter myndighedernes sig en regulering?

Som nævnt har der gennem en lang årrække været politisk modstand mod at gennemføre pakningsbegrænsninger på trods af, at der fandtes videnskabelig dokumentation for, at en sådan regulering har en effekt.

Det er nærliggende at tro, at den manglende politiske vilje til at gribe ind, kan hænge sammen med, at Lægemiddelstyrelsen stædigt har argumenteret mod pakningsbegrænsninger og i den forbindelse har ignoreret en anbefaling fra Registreringsnævnet om at indføre pakningsbegrænsninger efter engelsk forbillede. Lægemiddelstyrelsens hovedbegrundelse har været, at det er dyrt at beskytte forbrugerne mod misbrug af smertestillende håndkøbsmedicin. En påstand styrelsen med hjælp fra DSI har forsøgt at dokumentere tilbage i 2003.

Sandheden er imidlertid, at ingen reelt ved, hvad det vil koste at indføre pakningsbegrænsninger i Danmark. Det viser det spænd, der er angivet i de beregninger, som til dato er foretaget. Se nedenstående tabel, der er hentet fra Folketingets Økonomigruppens beregning af de mulige omkostninger ved pakningsbegrænsninger fra marts 2007.

Tabel 1: Sammenligning af vurderinger

	Økonomigruppen i Folketinget	DSI	Regeringen
Priser benyttet ved beregning	Vægtet gennemsnit	Summarisk gennemsnit	Summarisk gennemsnit
Vurdering	166 mio.kr. – 274 mio. kr. (scenarie 2 og 3)	350 mio.kr. – 600 mio. kr. (scenarie 2 og 3)	100 mio.kr. – 600 mio. kr. (scenarie 1 og 2)**

I Danmark får hovedparten af dem, der har et stort forbrug af smertestillende medicin tilskud hertil, idet medicinen udleveres på recept. Det drejer sig cirka 365.000 personer. GSK erkender, at mindre pakninger relativt er dyrere end store pakninger, hvorfor en øget forbrugersikkerhed vil have en mindre pris for den almindelige forbruger.

GSK har tidligere estimeret, at indførelse af 20 stk. pakninger vil betyde en meromkostning for en gennemsnitsforbruger på ca. kr. 50 kr. pr. år. Omkostningerne skyldes at distributionen af de mindre pakninger i blister er relativt dyrere. Desuden betyder udleveringen af flere men mindre pakninger større omkostninger i form af udleveringsgebyrer til apotekerne. Effekten af en øget konkurrence på de mindre pakninger er ikke indregnet og vil naturligvis trække den anden vej.

Det er tidligere blevet postuleret, at GSK skulle have en snæver økonomisk interesse i indførelsen af pakningsbegrænsninger. Hvorfor skulle man ellers tale for en regulering, der kan begrænse forbruget? Hertil er kun at sige, at GSK ikke har nogen direkte økonomisk fordel af, at der indføres pakningsbegrænsninger. Dette skyldes grundlæggende, at forbruget af smertestillende håndkøbsmedicin alt andet lige vil falde, når pakningerne bliver mindre og prisen går op. Til gengæld er det GSK's håb, at pakningsbegrænsninger kan medvirke til at reducere de alvorlige forgiftningsproblemer, hvorved vi forhåbentlig kan slippe for – igen og igen – at få vores produkt negativt medieomtalt og associeret med selvmord og selvmordsforsøg hos unge.